

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001206

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-03-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. ТЕРЕХОВ Максим Олегович

2. TEREKHOV Maxim O.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Дата захисту: 22-02-2024

Спеціальність за освітою: Реставрація творів мистецтва

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ Терехов ID 11420

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.07.43.21

Тема дисертації:

1. Записи як фактор зберігання автентичності творів живопису
2. Records as a factor in preserving the authenticity of paintings

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню та виявленню класифікаційних ознак різночасового іконопису Слобожанщини XVII–XXI ст., на єдиній основі та розробці методів його розшарування, що сприяє проведенню його атрибуції. В Україні на цей час не існує достовірної методики атрибуції іконопису з різночасовим живописом. Здебільшого дослідження творів з декількома зображеннями відбувається за рахунок зняття верхнього шару й знищення, щоб дістатися до авторського, більш цінного, на думку дослідника, твору. Трапляються ікони, що побутують на території Слобожанщини, з різночасовим живописом, де верхній шар створено на такому самому високому художньому рівні, що й нижнє зображення, яке має художню та історичну значимість. Виявлено десятки ікон з різночасовим живописом, у яких верхній шар досить високого художнього рівня. Ікони з різночасовим живописом потребують класифікації для обрання методу їхньої реставрації. Єдиним шляхом збереження всіх різночасових шарів живопису є застосування розшарування, а не знищення верхнього зображення. У цей час кілька європейських країн, такі

як Польща, Франція, Італія, займаються створенням методик з реставрації творів різночасового живопису. Єдиним неруйнуючим методом дослідження різночасового іконопису є рентгенографування. Рентгенограма не дає відомості про авторський почерк майстра, малюнок, фактуру ґрунту та живопису, основу, а також про ті зміни, які відбуваються із часом або в результаті реставраційних утручань. Цього виду дослідження недостатньо для проведення достовірної атрибуції, він не в змозі виявити приналежності твору до певної школи чи автора, стилістичних та колористичних особливостей нижнього зображення, різновиду запису, техніки виконання нижнього живопису, технологічних особливостей кожного шару (наявність прошарків захисного покриття між різновіковими шарами живопису, збереження первісного живопису). В Україні цій проблемі не приділялось значної уваги, тому її недостатньо вивчено. Результатом дослідження є створення методу атрибуції іконопису з різночасовим живописом шляхом його відділення від більш раннього, перенесення верхнього зображення на нову основу й проведення атрибуції вже двох творів відомими методами дослідження, які дозволяють зберегти всі різночасові зображення. Розроблений метод з використанням адгезивної плівки ПВБ дозволяє проводити розшарування живопису в техніках олії та темпері. Крім того, він дає можливість виконати відшарування не тільки окремих фрагментів, але й цілісних творів. Створення методу розшарування різночасового живопису є запорукою збереження таких творів й уведення їх у науковий обіг. Розроблено класифікацію іконопису з різночасовим живописом за такими ознаками: різновидом залежно від школи; сюжетом верхнього живопису та авторського; видом прошарку; призначенням запису; різновидом техніки виконання та датуванням різночасового живопису, які допомагають обрати метод реставрації твору. Об'єкт дослідження є іконопис з різночасовим живописом, що побутував на території Слобожанщини XVII–XXI століття. Предмет дослідження є особливості поширення та реставрації творів іконопису XVII–XXI століть, які побутували на території Слобідської України що дозволяють виконати їх атрибуцію. Методика дослідження включає візуальне обстеження творів неозброєним оком та із застосуванням портативного мікроскопа, огляд і фотографування в ультрафіолетових, інфрачервоних променях та рентгенографію. Отриману інформацію зіставлено з даними з опублікованих та архівних джерел. Окрім того, застосовано методи порівняльного аналізу для встановлення іноземних впливів на техніко-технологічному рівні. Основу джерельної бази становлять ікони з колекції Харківського художнього музею, Чугуївського музею ім. І. Рєпіна, Одеського художнього музею, Національного художнього музею України, Сумського художнього музею ім. Н. Онацького, ікони, які перебувають у Преображенському храмі сел. Лідне Харківської обл. та ін. З архівних матеріалів – паспорти реставрації творів іконопису, що зберігаються в Харківському художньому музеї, на кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Джерельна база радянського періоду яка зазначена у дисертації є необхідною та несе повну уяву о проблематиці досліджуємої теми. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше розкрито нові іконописні зображення, які увійшли до наукового мистецтвознавчого обігу. Розроблено класифікаційні ознаки іконопису XVII–XXI століть, що побутує на території Слобожанщини, для обрання методу його реставрації. Для розшарування багат шарового живопису створено метод з використанням адгезивної плівки ПВБ, на який отримано два патенти на винахід. Упроваджено розроблений метод у реставрації ікон «Двое святих», «Цар усіх царів», «Святий Миколай», «Богородиця Троєручиця». Робота складається зі вступу, п'яти розділів, переліку використаних джерел і додатків (альбом ілюстрацій).

2. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty (023) "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration" - Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, 2021 Actuality of theme. The dissertation is devoted to the research and identification of classification features of different-time iconography of Slobozhanshchyna of the XVII-XXI centuries, on a single basis and development of methods of its stratification, which contributes to its attribution. Actuality of theme. The dissertation is devoted to the study and identification of classification features of the iconography of the Slobozhan region of the 17th-21st centuries on a unified basis and the development of methods for its stratification, which contributes to its attribution. At the moment, there is no reliable methodology for attributing icon painting to contemporary painting in Ukraine. For the most part, the study of works with several images takes place at the expense of removing the top layer and destroying it in order to get to the author's

work, which is more valuable, in the opinion of the researcher. There are icons traveling on the territory of the Slobozhanshchyna with paintings from different periods, where the upper layer is created at the same high artistic level as the lower image, which has artistic and historical significance. Dozens of icons with paintings from different periods have been discovered, in which the upper layer is of a fairly high artistic level. Icons with paintings from different periods need classification to choose a method of their restoration. The only way to preserve all the different layers of the painting is to apply layering, not to destroy the upper image. At this time, several European countries, such as Poland, France, Italy, are engaged in the creation of methods for the restoration of works of painting from different periods. X-ray imaging is the only non-destructive method of studying icon painting from different periods. The radiograph does not provide information about the author's handwriting of the master, the drawing, the texture of the soil and painting, the base, as well as about those changes that occur over time or as a result of restoration interventions. This type of research is not sufficient for reliable attribution, it is not able to reveal the work belonging to a certain school or author, stylistic and coloristic features of the lower image, the type of recording, the technique of performing the lower painting, technological features of each layer (the presence of layers of protective coating between layers of painting of different ages, preservation of the original painting). In Ukraine, this problem has not been given much attention, so it has not been sufficiently studied. The result of the research is the creation of a method of attribution of an icon painting with a different time painting by separating it from an earlier one, transferring the upper image to a new base and carrying out the attribution of already two works using known research methods that allow preserving all different time images. The developed method using PVB adhesive film allows layering of paintings in oil and tempera techniques. In addition, it makes it possible to peel off not only individual fragments, but also complete works. The creation of a method of stratification of paintings of different periods is the key to the preservation of such works and their introduction into scientific circulation. A classification of icon painting with paintings of different periods has been developed according to the following characteristics: variety depending on the school; the plot of the upper painting and the author's; type of layer; purpose of recording; the type of execution technique and the dating of paintings from different periods, which help to choose the method of restoration of the work. The object of the study is an icon painting with paintings from different periods that traveled on the territory of Slobozhanshchyna in the 17th-21st centuries. The subject of the study is the peculiarities of distribution and restoration of works of icon painting of the 17th-21st centuries, which were in the territory of Slobid Ukraine, which allow to perform their attribution. The research methodology includes visual examination of works with the naked eye and using a portable microscope, examination and photography in ultraviolet, infrared rays, and radiography. The obtained information was compared with data from published and archival sources. In addition, the methods of comparative analysis were applied to establish foreign influences at the technical and technological level. The basis of the source base is icons from the collection of the Kharkiv Art Museum, the Chuguyiv Museum named after I. Repin, Odesa Art Museum, National Art Museum of Ukraine, Sumy Art Museum named after N. Onatsky, icons that are in the Transfiguration Church of the village. Lidne, Kharkiv region etc.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Терехов М.О. Побутування іконопису XVII – XX століття на території слобідської України. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. №35 (5). С. 69–75
- Терехов М.О., Долуда А. О. Метод розшарування як можливість проведення атрибуції різночасового живопису. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. №37 (3). С. 61–68.
- Терехов М. Карпів В. Досвід збереження різночасового монументального малярства. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. №58 (1). С. 81–86.
- Terekhov M., Doluda A., Kovalova M., Antonenkova N. Icon-painting with time transgressive laers in Sloboda Ukraine in the centuries. International Journal of Conservation Science. 2021.V.12. №3. pp. 467–476.

Наукова (науково-технічна) продукція: технології; методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: теорія та практика реставрації творів мистецтва

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Долуда Анатолій Олександрович
2. Anatolii Doluda

Кваліфікація: к. т. н., доцент, 05.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оляніна Світлана Валеріївна
2. Svitlana V. Olianina

Кваліфікація: к. арх., доц., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бакович Олена Петрівна

2. Olena P. Bakovych

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколюк Людмила Данилівна

2. Lyudmyla D. Sokolyuk

Кваліфікація: д.мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуліка Вячеслав Вікторович

2. Viacheslav V. Shulika

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1997-7033

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Павлова Тетяна Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Павлова Тетяна Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Штан Геннадій Валерійович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна